

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка Історичний факультет Кафедра історії України

Силабус навчальної дисципліни
«Українське державотворення ХХ-ХХІ ст. в особах»

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Українське державотворення ХХ-ХХІ ст. в особах Мова викладання – українська
Викладачі	Олійник Сергій Васильович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України
Профайл викладачів	https://histua.kpnu.edu.ua/serhii-vasylovych-oliinyk/
E-mail	oliinyk.serhii@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=22859
Консультації	Групові консультації проводяться щотижня за графіком кафедри, індивідуальні – згідно встановленого графіка

2. Анотація курсу

«Українське державотворення ХХ-ХХІ ст. в особах» належить до освітніх компонент дисциплін вільного вибору здобувачів вищої освіти (вибір з каталогу) та увідповіднюється з усіма спеціальностями/освітніми програмами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і є окремою складовою вітчизняної історії. Дана навчальна дисципліна пов'язана з такими навчальними дисциплінами як «Історія України», «Нова та новітня історія країн Європи і Америки», «Архівна та музейна справа».

3. Мета і завдання курсу

Мета викладання навчальної дисципліни «Українське державотворення ХХ-ХХІ ст. в особах» полягає у наданні необхідних знань здобувачам вищої освіти з історії українського державотворення, не лише теоретичного, а й практичного змісту, які б вони змогли застосувати в дослідницьких і викладацьких цілях в освітніх закладах різного типу.

Завдання курсу: ознайомлення здобувачів вищої освіти з сучасними концепціями та теоретичними підходами до вивчення історії українського державотворення ХХ-ХХІ ст. через призму теорій та ідей вітчизняних політичних та громадських діячів; подання системного фактичного матеріалу; продовження розвитку навичок роботи з джерелами, науковою та навчальною літературою та вміння застосовувати їх у практичній роботі.

4. Формат курсу

Вибірковий освітній компонент. Передбачає проведення лекційних, семінарських занять. Можливе застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання Moodle та застосунків для проведення відеоконференцій.

5. Результати навчання

Очікувані результати навчання з дисципліни

- оперувати основними подіями, фактами, процесами з історії українського державотворення ХХ-ХХІ ст. через призму теорій та ідей вітчизняних політичних та громадських діячів, розглядати їх у логічному взаємозв'язку і піддавати системному науковому аналізу, робити відповідні висновки;
- працювати з джерелами та монографічною літературою;
- аналізувати процес розвитку ідей українського державотворення ХХ-ХХІ ст. вітчизняними політичними і громадськими колами;
- аргументовано, на основі історичних фактів, обстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему;
- володіти понятійним апаратом та історичною картою.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	Для усіх спеціальностей/освітніх програм	Для усіх спеціальностей/освітніх програм
Рік навчання / рік викладання	четвертий / 2025-2026	четвертий / 2025-2026
Семестр вивчення	7-8	7-8
Обов'язкова / вибіркова	вибіркова	вибіркова
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних занять	40	16
Лекційні заняття	20	8
Семінарські заняття	20	8
Самостійна та індивідуальна робота	80	104
Форма підсумкового контролю	залік	залік

7. Преквізити і кореквізити курсу

Передумови для вивчення дисципліни «Історія України», «Філософія», «Нова та новітня історія країн Європи і Америки». Кореквізити курсу: навчальні дисципліни: «Історія України».

8. Технічне й програмне забезпечення

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання мультимедійного комплексу (проектор, ноутбук / персональний комп'ютер та ін.) для створення презентацій у форматі MS Power Point або інших та їх демонстрування. Передбачається застосування модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища MOODLE.

9. Політика курсу

Відвідування занять. Очікується, що здобувачі відвідуватимуть лекційні, семінарські заняття.

Під час відвідування всіх видів занять і консультацій очікується дотримання правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/aIqb9CF>) та етичних норм поведінки.

Очікується, що здобувачі дотримуватимуться термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. За несвоєчасно подані роботи / завдання (з порушенням визначених термінів) знижуватимуться бали.

Якщо здобувач не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, виконав завдання самостійної роботи та модульної контрольної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач має відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні й лабораторні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Очікується, що здобувачі поступово відпрацьовуватимуть пропущені заняття й звершать цей процес вчасно (до останнього аудиторного заняття з дисципліни). Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем теоретичних питань плану. Відпрацювання пропущеного семінарського заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття.

Очікується, що здобувачі не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою.

Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамерою.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/4TiCHkS>) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науковопедагогічними працівниками, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/vTiVowX>).

Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність покликань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Списування під час семінарських занять, підготовки до них, самостійної та контрольної роботи, екзамену заборонені (зокрема, з використанням мобільних пристроїв). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмових роботах здобувачів та фактів списування є підставою для їх незарахування викладачем (незалежно від масштабів плагіату чи обману).

Література. Для пошуку рекомендованої літератури здобувачі можуть послуговуватися бібліотекою університету, фахових кафедр та інтернетними ресурсами. Здобувачі заохочуються до використання літератури, якої немає з-поміж рекомендованої.

Комунікування з викладачем. Спілкування з викладачами здійснюється під час лекційних, практичних і лабораторних занять (участь у бесідах, дискусіях, відповіді на питання тощо). Очікується, що здобувачі будуть задавати викладачам запитання, цікавитися додатковими відомостями й сучасними науковими знаннями з курсу. Викладачі щотижня проводять консультації (офлайн і онлайн).

10. Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Разом	зокрема		
		Лекційні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота
	денна/заочна	денна/заочна	денна/заочна	денна/заочна
<i>Змістовий модуль 1. Українське державотворення і державотворчі ХХ-ХХІ ст.</i>				
<i>Тема 1. Вступ до курсу «Українське державотворення ХХ-ХХІ ст. в особах»</i>	2/2	2/2	-/-	-/-
<i>Тема 2. Зародження ідеї та перші проекти формування Української держави від часів середньовіччя до кінця ХІХ ст.</i>	14/14	2/1	2/0	10/13
<i>Тема 3. Ідея української державності в політичних і громадських колах Наддніпрянщини та Надністрянщини (1900 – березень 1917 рр.)</i>	14/14	2/1	2/0	10/13
<i>Тема 4. Українське державотворення в часи революції 1917-1921 років: від теорії до практики.</i>	18/18	4/2	4/4	10/12
<i>Тема 5. Військова справа в Україні після проголошення незалежності і до сьогодні. Протистояння Російській агресії</i>	14/14	2/0	2/2	10/12
<i>Тема 6. Українські націонал-комуністи. Спроби поєднання національної ідеї з більшовизмом</i>	14/14	2/0	2/2	10/12
<i>Тема 7. Українські державотворчі передвоєнного, воєнного і післявоєнного періоду</i>	16/16	2/0	4/0	10/16
<i>Тема 8. Українські дисиденти – будівничі незалежності</i>	14/14	2/0	2/0	10/14
<i>Тема 9. Реалії і перспективи українського майбуття після 1991 р. у візіях вітчизняного політикуму</i>	14/14	2/2	2/2	10/10
Разом годин	120/120	20/8	20/8	80/104

11. Методи навчання і форми оцінювання

Методи навчання: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, робота за підручниками, посібниками, опублікованими документами і матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернет публікаціями та матеріалами вебсайтів, спостереження, робота за таблицями, аудіодемонстрація, створення й демонстрування презентацій, завдання (усні, письмові, творчі, проблемні, ситуативні та ін.), мінідослідження проблем з українського державотворення ХХХХІ ст. в особах, рецензування / анотації наукових статей та ін.

Форми поточного оцінювання: *під час семінарських занять* – опитування (індивідуальне, фронтальне, ущільнене, вибіркове), письмовий експрес-контроль, виступи здобувачів, *контроль за самостійною роботою* – співбесіда, перевірка рефератів.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (виконання тестових завдань).

Форма підсумкового контролю: екзамен (усна/письмова відповідь, зокрема із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle).

12. Система оцінювання

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР	100
40 балів	20 балів	40 балів	

Поточний контроль

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його; орієнтується у історичних поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення історичних понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; але окремі висновки не логічні, не послідовні.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати історичні та культурні події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; користуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію з навчальної дисципліни; скласти таблиці, схеми, вміє самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати історичну термінологію та ін. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувача вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки;

		відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи з навчальної дисципліни; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних історичних і культурних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні історичні й культурні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання з навчальної дисципліни; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за семінарські заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непередготовленістю або недостатньою передготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок здобувача на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації ним поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, невідповідністю або недостатньою підготовленістю до них відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями)» (<https://cutt.ly/mLTb6am>).

Здобувачі вищої освіти, які за виконання завдань СР отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися на звіт за виконання СР на консультації, або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Самостійна робота (20 балів)

Поряд з аудиторними заняттями, згідно програми дисципліни, передбачається самостійна робота студентів (80/104годин). Цей вид діяльності суттєво доповнює лекційний курс та семінарські заняття з дисципліни «Українське державотворення ХХ-ХХІ ст. в особах». Самостійна робота допоможе здобувачу не лише глибше ознайомитися з курсом, а й систематизувати його. Вона включає два компоненти: 1) опрацювання визначеного переліку питань; 2) виконання індивідуального науководслідного завдання у формі реферату/презентації. Контроль за виконанням першої складової проводиться у формі співбесіди, а другої – перевірки реферату/презентації.

Критерії оцінювання самостійної роботи (самостійного опрацювання визначеного переліку питань і виконання реферату чи презентації). Кожна із форм роботи оцінюється по 10 бальній шкалі. Мінімумально допустима кількість балів – 6.

10 балів – виставляється, якщо при відповіді студент виявив всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, знання основної і додаткової літератури, на рівні творчого використання.

8-9 бали – виставляється, якщо студент виявив повне знання програмного матеріалу, успішне виконання завдань і засвоєння основної літератури, передбаченої програмою на рівні аналогічного відтворення.

6-7 бали – виставляється, якщо студент виявив знання основного програмного матеріалу в об'ємі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, здатність впоратися з виконанням завдань, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення.

Модульна контрольна робота (40 балів)

Модульна контрольна робота (МКР) виконується у письмовій формі. МКР складається із чотирьох питань котрі оцінюються по 10 бальній шкалі. До написання МКР допускаються всі здобувачі вищої освіти. Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою. Оцінювання модульної контрольної роботи:

Шкала ECTS	Бали	Критерії оцінювання
«відмінно»	9-10 балів	Здобувач вищої освіти у відповідях на питання демонструє глибокі знання, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповіді на поставлене завдання.
«добре»	7-8 балів	Результати відповідей здобувача вищої освіти відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
«задовільно»	6 балів	Відповіді здобувача вищої освіти на питання дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
«не задовільно»	5-0 балів (не зараховано)	Відповіді здобувача вищої освіти на питання не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість залік не отримують.

Ліквідація академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяється до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускається не більше двох разів з навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яка створюється за розпорядженням декана історичного факультету.

Якщо здобувач вищої освіти ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, яка створюється за розпорядженням декана історичного факультету, його відповідь оцінюється за 100бальною шкалою без урахування результатів поточної успішності.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)»

(https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється «Порядком визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної / інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (<https://cutt.ly/LODbDIL>).

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	зараховано
82-89	B (дуже добре)	зараховано
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	зараховано
60-66	E (достатньо)	не зараховано
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом історичного факультету та з дозволу ректора університету.

13. Література

Основна

1. Аніщук Н. В. Історія і перспективи української державності: навчально-методичний посібник. Одеса: Юридична література, 2021. 88 с.
2. Борисова О. В., Климова А. О. Історія української державності: підручник в 2-х т. Т.1. Давні часи. Середньовіччя. Нова доба. Київ: Кондор, 2018, 344 с; Т.2. 1917-2017 рр. 464 с.
3. Грабовський С., Ставрояні С., Школяр Л. Нариси з історії українського державотворення. Київ: Генеза, 1995. 608 с.
4. Завальнюк О. М., Олійник С. В. Поділля та Південно-Східна Волинь за Центральної Ради. Навчальний посібник для студентів історичних факультетів. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2017. 130 с.
5. Земський Ю. Зародження українського модерного націєтворення. Монографія. Городок: Бедрихів край, 2018. 256 с.
6. Історія України в особах: ХІХ- ХХ ст. Київ: Україна, 1990. 479 с.
<https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000015021>
7. Коцур А. П. Українська державності: історія та сучасність. Чернівці: Литаври, 2000. 560 с.
8. Кралюк П. Історія України «без брому». Розвиток державності на українських землях. Київ: Фоліо, 2020. 423 с.
9. Крупник Л.О. Історія України: формування етносів, нації, державності. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 215 с.
10. Малик Я., Вол Б., Чуприна В., Історія української державності. Львів: Каменяр, 1995. 248 с.
11. Політичний словник: Навч. посіб. для студ. вищ. навч.закл. /За ред. М.Ф. Головатого та О.В. Антонюка Київ: МАУП, 2005. 792 с.
12. Політологічний енциклопедичний словник / [ред.-упоряд. В. П. Горбатенко; ред.: Ю. С. Шемшученко, В. Д. Бабакін]. 2-е вид.: доп. і перероб. Київ: Генеза, 2004. 735 с.
13. Україна: політична історія. ХХ – початок ХХІ ст. / Редакційна рада: В. М. Литвин; редколегія: В. А. Смолій, Ю. А. Левенець (співголови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2007.

Допоміжна

1. Андрухів І., Сворака С., Ковалик В. Кость Левицький: політик, громадський діяч, правник (1859-1941): монографія. Надвірна: Надвірнян. Друк., 2009. 104 с.
2. Бурачок Л. В. Громадсько-політична діяльність Осипа Назарука (1883-1849 рр.): монографія. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. 114 с.

3. Вегеш М. М., Віднянський С. В. Августин Волошин. Вид. 5-е, доопр., змін. / НАН України. Інститут історії України. Ужгород; Київ: РІК-У, Інститут історії України, 2022. 512 с.
4. Кульчицький С. В. Володимир Винниченко: "Бути чесним з собою..." / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. Київ: Парлам. вид-во, 2019. 512 с.
5. Кульчицький С. В. Симон Петлюра: "Я вірю і певний, що Україна як держава буде!" / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. Київ: Парламентське вид-во, 2021. 672 с.
6. Лазарович М. Мироненко П. Московитьсько-українська війна (1014-2024 роки): монографія. 4-е вид. переробл. Київ: Політія, 2024. 519 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Moskovytsko-ukrainska_viina_20142024_roky/
7. Михайлова О. Ю. Павло Скоропадський: "Крім негідників, усі підуть за мною" / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. Київ: Парлам. вид-во, 2018. 368 с.
8. Мірчук П. Микола Міхновський. Апостол української державності. Філадельфія: Товариство української студіюючої молоді імені Миколи Міхновського, 1960. 136 с.
<http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0007506>
9. Павко А. І. Політичні партії, організації в Україні: наприкінці ХІХ – початок ХХ століття: зародження, еволюція, діяльність, історична доля. Київ: [Вид-во Іван Федорів], 1999. 248 с.
<http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/0001601>
10. Патер І. Союз Визволення України: Проблеми державності і соборності. Львів: НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, 2000. 344 с.
11. Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху України / Національна академія наук України, Інститут історії України, Центральний державний архів громадських об'єднань України. Київ: Інститут історії України НАН України, 2009. 454 с.
12. Солдатенко В. Ф. Політична еліта українського державотворення революційної доби (короткі нариси-портрети. 1917 – 1920). Київ: Наукова думка, 2001. 343 с.
<https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/Gloria-Mundi.pdf>
13. Сціборський М. Націократія. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2007. 112 с.
https://mnk.org.ua/media/filer_public/85/3d/853d6f2b-230a-4729-98e7-a13942919914/mykolastsiborskyi-natsiokratia.pdf
14. Тисяча років української суспільно-політичної думки: в 9 т. / Т. Гунчак, (голова ред. кол., наук ред.). Київ: Дніпро, 2001. Т. 5. кн. 2.: Кінець ХІХ –початок ХХ. 376 с.
15. Українська політична еміграція 1919–1945: Документи і матеріали / Ю. А. Левенець (співгол.), В. А. Смолій (співгол.), В. М. Литвин, В. С. Лозицький, О. С. Онищенко, О. С. Рубльов, О. А. Удод, Ю. С. Шемшученко; Упорядн.: В. С. Лозицький (керівник), О. В. Бажан, С. І. Власенко, А. В. Кентій. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України; Центральний державний архів громадських об'єднань України. Київ: Парламентське вид-во, 2008. 928 с.
16. Український націоналізм: Антологія. Т.1. Вид. друге. Упор. В.Рог. Київ: ФОП Стебляк О.М., 2010. 384 с.; Т.2., 351 с.
17. Шаповал Ю. І., Верба І. В. Михайло Грушевський: "Я сам прийшов до політики через історію..." / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. Київ: Парлам. вид-во, 2018. 496 с.
18. Яремчук В. Д. Українська багатопартійність Наддніпрянської і Західної України: компаративний аналіз (1899–1918 рр.). Київ: ІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 504 с. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/yaremchuk_168.pdf

Інтернет ресурси

http://exlibris.uaweb.org/	Exlibris – українська бібліотека
http://www.nbu.gov.ua	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
www.chtyvo.org.ua	Електронна бібліотека «Чтиво»
https://libraria.ua/	Архів української періодики онлайн
http://diasporiana.org.ua/category/movoznavstvo/	Електронна бібліотека діаспори
https://avr.org.ua/	Електронний архів українського визвольного руху
https://elib.nlu.org.ua/index.html	Електронна бібліотека «Культура України»
https://spadok.org.ua/	Інформаційно-аналітичний, культурно-просвітницький портал